

نقش مسجد در مقابله با تهاجم فرهنگی

حسن محمودی (نویسنده و پژوهشگر)

مسجد خانه خدا و مردمی‌ترین پایگاه برای بندگان صالح خداست. مساجد تنها محل عبادت نیست بلکه از صدر اسلام مهمترین مرکز برای دفاع از حریم دین مقدس اسلام بوده و خواهد بود. در زمان پیروزی انقلاب اسلامی ایران مساجد مهم‌ترین ارکان و بارزترین عامل شکل‌گیری حیات جنبش اسلامی مردم ایران بود. به طوری که امروزه نه تنها در ایران، بلکه در بسیاری از ممالک اسلامی، نقش‌آفرینی مساجد را در بیداری اسلامی انقلاب‌های اخیر می‌توان در منطقه به عینه مشاهده نمود.

تهاجم فرهنگی یا جنگ نرم

خداوند در آیه ۲۱۷ سوره مبارکه بقره می‌فرماید: «و لایزالون یقاتلونکم حتی یردوکم عن دینکم ان استطاعوا». معنای آیه این است که دشمنان شما همواره با شما در جنگ هستند. واژه «لایزالون»، دلالت بر استمرار دارد و گویای این است که دشمنان همیشه با شما در جنگ‌اند؛ منتهی بسته به شرایط مکانی و زمانی نوع این جنگ ممکن است متفاوت باشد. گاهی جنگ، جنگ نظامی است، گاهی اقتصادی است و گاهی نیز فرهنگی.

جنگ نرم در حقیقت شامل هرگونه اقدام روانی و تبلیغات رسانه‌ای است که جامعه هدف یا گروه هدف را نشانه می‌گیرد. در جنگ نرم رسانه‌ها ابزار بسیار قوی و کارآمدی محسوب می‌شوند که با کمال تاسف باید گفت: «در جنگ نرم رسانه‌ها اغلب

در اختیار مراکز ثروت و قدرت هستند و هر آنچه که اربابان خود دیکته می‌کنند همان را منعکس می‌نمایند».

توجه به اینکه مسجد سنگر دفاع از حریم دین مقدس اسلام است، توجه به نقش راهبردی شعار «مسجد سنگر است» می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در مقابله با جنگ نرم دشمنان داشته باشد.

بر همین اساس برای تقویت زیرساخت‌های فرهنگی و رسانه‌ها و مقابله با جنگ نرم و رسانه‌ای دنیای غرب، باید به نقش مسجد به‌عنوان یک ابزار مهم و جریان‌ساز رشد و تعالی فرهنگ اسلامی و نقش عبادی و ارتباطی مساجد بیش از پیش اهمیت بدهیم.

جایگاه مسجد

مساجد به‌عنوان یک نهاد سنتی در جامعه و دارای قدمتی بیش از چهارده قرن، با ارائه کارکردهای مختلف در حوزه‌های مختلف از جمله رسانه‌ای توانسته با اقتدار، متناسب با نیاز روز جامعه گوی سبقت را از دیگر نهادهای مدرن، همچون وسایل نوین ارتباط جمعی، به‌عنوان ستون فقرات جامعه اسلامی نقش عظیمی را در بیداری اسلامی و سازمان انقلاب‌های مردمی ایفای نقش کند.

همان‌گونه که قبلاً نیز اشاره شد، مسجد از دیرباز در زندگی مسلمانان نقش کلیدی و تعیین‌کننده‌ای داشته و زیربنای شکل‌گیری تمدن اسلامی محسوب می‌شود. در قرآن کریم به این ارتباط تأکید شده است: «وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ؛ و مشرق و مغرب از آن خداست پس به هر سو رو کنید آنجا روی [به] خداست آری خدا گشایشگر داناست»^۱. تمامی جهان محضر خدا و جایگاه عبادت است اما مسجد قداست، ویژگی و آداب مخصوص به

خود را دارد. مسجد مهمان سرای خداست. آرامش، این گمشده عصر تکنولوژی و ارتباطات را می‌توان در فضای قدسی مسجد بازیابی نمود.

مسجد محل عبادت و تهذیب، دانشگاه علم و تربیت، مرکز تشکیلات سیاسی، محل قضاوت و اجرای عدالت، پایگاه تمدن و فرهنگ اسلامی و جایی برای بهبود ارتباطات اجتماعی است که در احادیث مختلف به عظمت و فضای قدسی آن تأکید شده است. مسجد تنها یک مکان نیست، بلکه سازمانی است بس مهم برای اتحاد، یک پارچگی و هدایت مسلمانان به سوی نیکی. از این رو هنگامی که مسجد ضرار برای ایجاد تفرقه در صفوف مؤمنان ساخته شد، خداوند به رسولش فرمود که آن را ویران کند.^۲

مسجد میدان بزرگی برای تبادل افکار و مشاوره در امور مسلمان است. مسلمانان در هر شهری که از سوی سپاهیان اسلام فتح می‌شد، مسجدی می‌ساختند. هدف این نبود که مساجد فقط مکان عبادت باشد؛ بلکه منظور این بود که مرکز فرهنگ، اشاعه تمدن و تکوین افکار عمومی صحیح اسلامی هم به شمار آید. هرگاه مسلمانان به مکان جدیدی کوچ می‌کردند، مسجدی می‌ساختند، تا مرکز جدیدی برای گردهمایی مؤمنان باشد.

مقام معظم رهبری با تأکید بر حفظ مساجد به‌عنوان اصل و اساس انقلاب می‌فرمایند: «اشتباه است اگر ببینیم و بشنویم که مساجد از علما و روحانیون خالی است، مسجد پایگاه اصلی است و مواجهه روبه‌رو با مردم یک مسئله بی‌نظیر است. روحانیت باید ضمن حفظ این جایگاه‌ها و ارتباط عرصه حضور خود را توسعه دهد».^۳

نقش مساجد در مقابله با جنگ نرم

در واقع، امروز استفاده از قدرت نرم برای تأمین منافع ملی و تمامیت ارضی کشور، ضروری است و مراقبت از کشور در برابر تهدید نرم حیاتی است. برای مقابله با جنگ نرم، داشتن استراتژی مهم‌تر از داشتن قدرت است؛ بنابراین لازم است در دو حوزه داخلی و بین‌المللی، نقش هر یک از نهادهای دولتی مشخص و تبیین گشته، توانمندی سازمان‌های امنیتی تقویت شود.

به این نکته باید توجه داشته باشیم که مساجد ما در صورتی می‌توانند، نقش مثبتی در مقابله با جنگ نرم دشمنان ایفا کنند که به دانش، علم و فناوری لازم برای مقابله با این جنگ نرم تسلط داشته باشند.

امید است که سیاستگذاران داخلی که در کانون‌های فرهنگی هنری مساجد کشورمان به برنامه‌سازی می‌پردازند و افکار عمومی را در اختیار دارند، به ظرافت‌های جنگ نرم بیش از پیش پی‌ببرند و سریع‌تر خود را تمام‌قد به ابزار مقابله با جنگ نرم دشمن مجهز کنند. با توکل بر ذات اقدس احدیت و بهره‌مندی مطلوب از امکانات و نعمات الهی کشور اعم از مادی، انسانی و معنوی بتوانیم ضمن مقابله با دسیسه‌های دشمنان اسلام و نظام، پرچم انقلاب را به صاحب اصلی آن حضرت ولی‌الله‌الاعظم (عج‌الله‌تعالی فرجه) برسانیم.

در این میان آنچه مهم به نظر می‌رسد، اینکه دست اندرکاران حوزه دین، برنامه ریزان راهبردی علیه تهدیدات نرم دشمن و اعضای کانون‌های فرهنگی هنری مساجد کشورمان با تولیدات موثر آموزشی، اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی و به عرصه کشاندن نخبگان در این عرصه، می‌توانند با تصویرسازی درست توأم با امیدآفرینی و حفظ منافع ملی، نقش مهمی را در کاهش عوارض روانی، تقویت وحدت و انسجام ملی و ایجاد تحرک و نشاط در جامعه داشته باشند.

۱. البقره: ۱۱۵.

۲. صحیح بخاری؛ ج ۱، ص ۱۶۲.

۳. دیدار علما، فضلا و روحانیون کشور با رهبر انقلاب در مشهد مقدس، ۱۳۸۶/۲/۲۶.